Aan het College van B & W
Cc aan de diverse fracties in de Raad

Zilverstraat 69
Postbus 340
2700 AH Zoetermeer
t +31 (0)79 3 252 252
f +31 (0)79 3 252 290
e info@bouwendnederland.nl
i www.bouwendnederland.nl

Datum: 15 oktober 2019
Ons kenmerk: 1910-54800/MVer
Behandeld door: Martijn Verwoerd
E-mail: stikstof@bouwendnederland.nl

Betreft: Voortvarend oppakken vergunningverlening bouw- en infrastructuurprojecten

Geachte heer, mevrouw,

Door de uitspraak van de Raad van State over het programma aanpak stikstof is vergunningverlening voor bouw- en infrastructuurprojecten op veel plekken tot stilstand gekomen. Uit een enquete onder ruim 800 leden van Bouwend Nederland blijkt dat bij hen reeds 950 projecten geraakt worden, waarvan 650 woningbouwprojecten, 175 infrastructuurprojecten en 125 utiliteitsbouwprojecten. Dat is niet alleen slecht voor de ondernemers, maar ook voor de opgave die er bestaat op het vlak van de woningnood, verbreding van wegen, de fileaanpak en het onderhoud en de veiligheid van infrastructuur. Dit leidt dan onvermijdelijk tot een nieuwe (bouw)crisis. Het totaal aantal woningen gemoeid met de genoemde woningbouwprojecten bedraagt ruim 24.000. Alleen al door uitstel – en mogelijk afstel – van de woningbouwprojecten staan 27.000 banen onder druk.

Inmiddels heeft het Adviescollege Stikstofproblematiek haar aanbevelingen gepresenteerd, en het Kabinet heeft gereageerd. Eén oproep van beiden is klip en klaar: het is van groot belang dat gemeenten de beoordeling van aanvragen weer voortvarend ter hand nemen. Projecten waarvan blijkt – na een berekening met Aerius of een vergelijkbare rekenmethode – dat de depositie 0,00 mol/ha/jaar is kunnen op korte worden vergund, daarvoor is geen vergunning op basis van de Wet natuurbescherming nodig.

Als er wel depositie plaats vindt, zijn er nog steeds mogelijkheden om zowel een omgevingsvergunning als een vergunning op basis van de Wet natuurbescherming te verlenen. Dat kan door salderen, na een ecologische voortoets, een passende beoordeling en in het uiterste geval een ADC-toets. Het is dus niet zo dat enige depositie automatisch leidt tot het niet kunnen vergunnen van een project. Wij willen u met klem oproepen om met indieners van vergunningen te zoeken naar mogelijkheden om projecten zo veel mogelijk te laten doorgaan binnen deze kaders.

Het Rijk heeft, op verzoek van de ondertekenaars van deze brief, een beslisboom met toelichting gemaakt om overheden en initiatiefnemers stapsgewijs door de nieuwe juridische werkelijkheid rond stikstof te leiden. U treft deze als bijlage aan, en wij moedigen u van harte aan deze binnen uw gemeente uit te zetten en te gebruiken.

Hoogachtend,

Riek Sietsema
AFNL

Maxime Verhagen
Bouwend Nederland

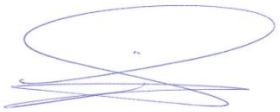
Philip van Nieuwenhuizen
MKB Infra

Desirée Uitzetter
Neprom

Ger Jaarsma
NOA

Piet Adema
NVB

Edwin Lokkerbol
Vereniging van Waterbouwers

Bouwend Nederland

de vereniging van **bouw- en infrabedrijven**

Voorlopige resultaten enquête onder leden Bouwend Nederland inzake acute gevolgen stikstofproblematiek

Bouwend Nederland

de vereniging van **bouw- en infrabedrijven**

Bouwend Nederland heeft op 27 september 2019 een enquête uitgezet onder haar leden om een helder beeld te krijgen of en hoe zij worden getroffen door de stikstofproblematiek.

Op 7 oktober 2019 hadden 821 leden - ongeveer 20% van alle leden van Bouwend Nederland - de enquête ingevuld. Waar twijfel bestond over ingevulde waardes zijn bedrijven na gebeld.

In deze rapportage worden de belangrijkste uitkomsten uit de enquête geschetst. Uitkomsten zijn niet geëxtrapoleerd naar de hele sector, maar aangenomen mag worden dat de totale aantallen getroffen projecten en de daarmee gemoeide omzet veel hoger zijn. We krijgen nog steeds ingevulde enquêtes binnen.

Landelijk

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

1a. Het aantal projecten dat vertraagd is door de stikstof problematiek

953

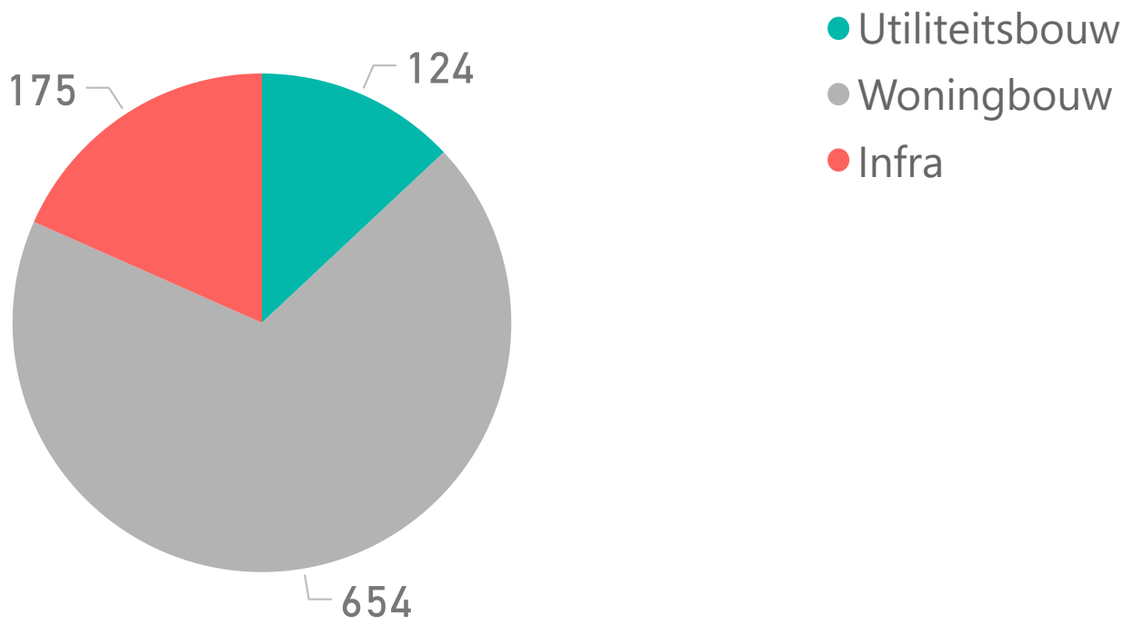
TotaalProjecten

Landelijk

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

1b. Het aantal projecten dat vertraagd is door de stikstof problematiek per sector

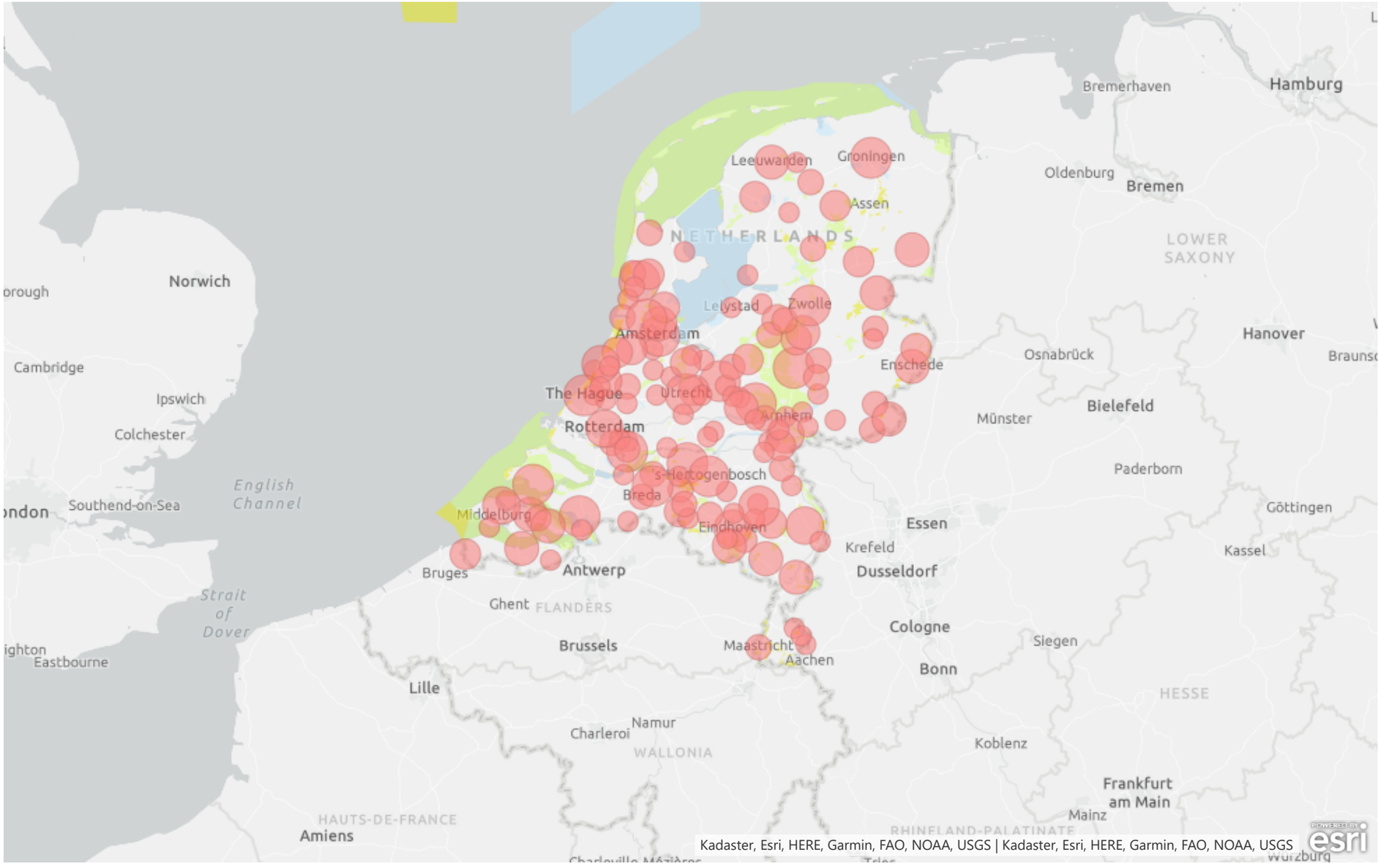

Landelijk

520

Respondenten hebben deze vraag ingevuld.

2. De geografische ligging van getroffen projecten ten opzichte van Natura2000 gebieden

Landelijk

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

3a. Het aantal woningen in aanbouw dat is getroffen door de stikstof problematiek

24326

Totaal aantal woningen

3b. Het aantal banen dat hierdoor onder druk staat in de woningbouw

26759

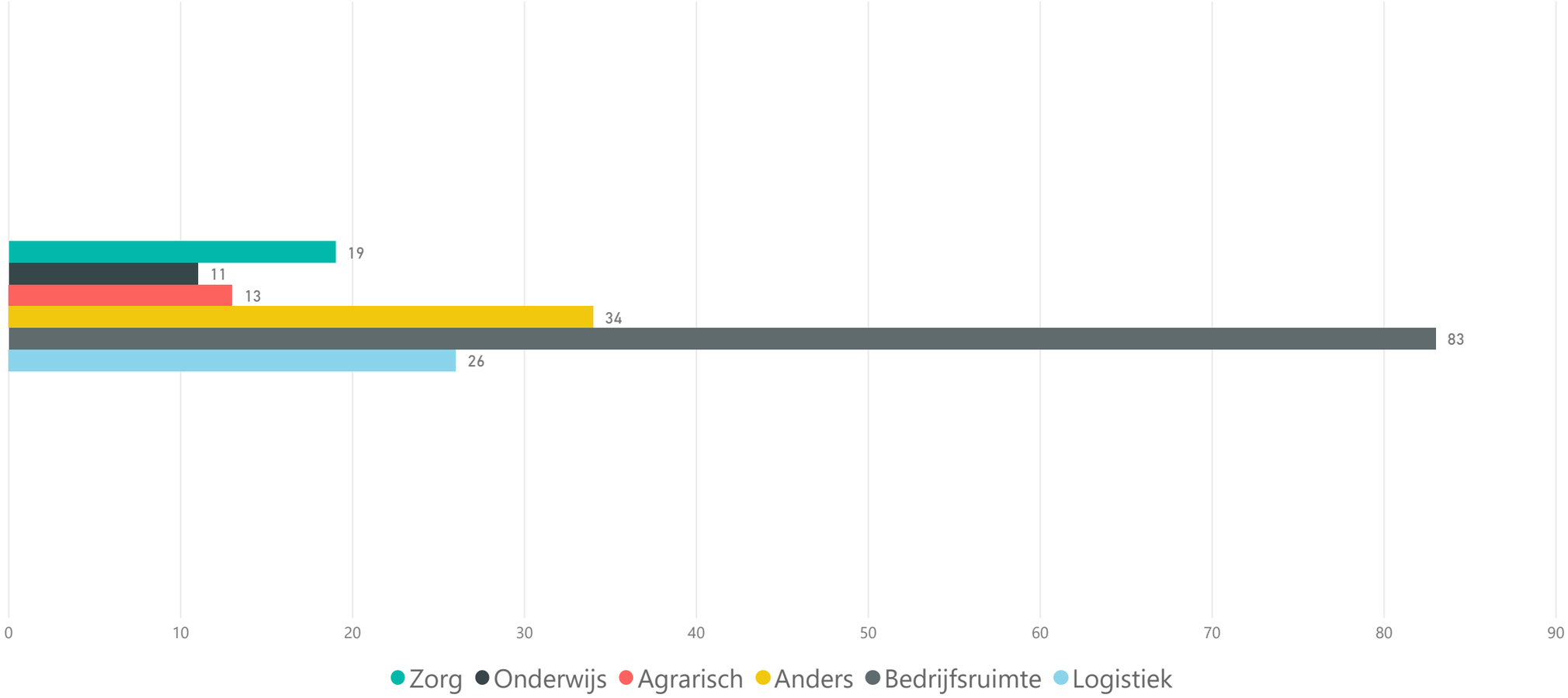
Aantal FTE woningbouw

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

4. Het type getroffen gebouwen in de utiliteitsbouw

Let op: deze data is op landelijk niveau

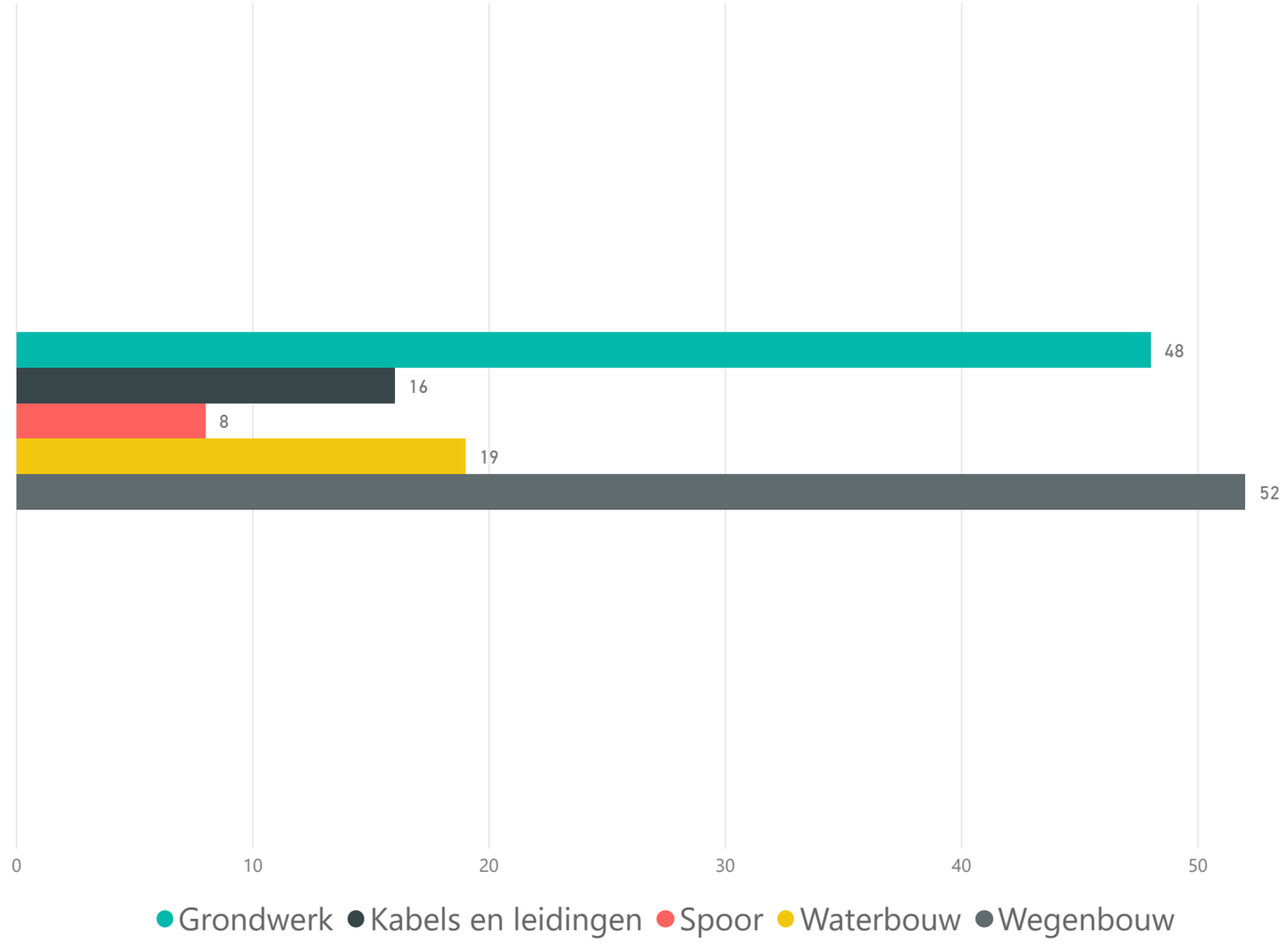

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

5. De type werkzaamheden in infrastructurele projecten

Let op: deze data is op landelijk niveau

Landelijk

821

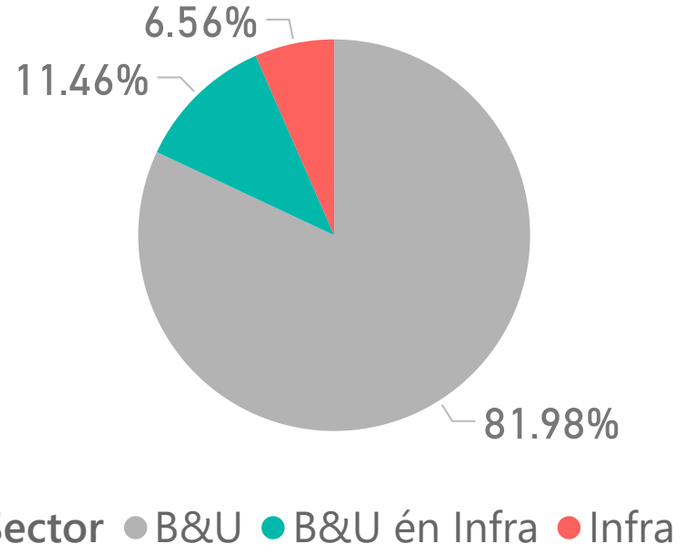
Respondenten hebben deze vraag ingevuld

6a. De totale omzet van alle getroffen projecten

€ 4,410,284,458

Totale getroffen omzet

6b. De totale omzet van alle getroffen projecten gespecificeerd naar sector

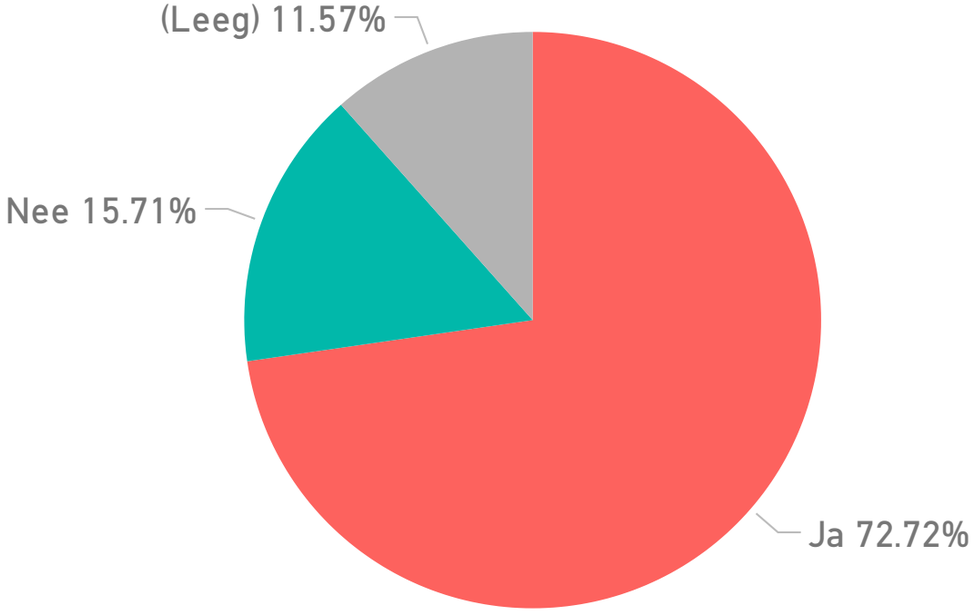

Landelijk

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

7a. Verwachten onze leden problemen wanneer er niets aan de situatie verandert?

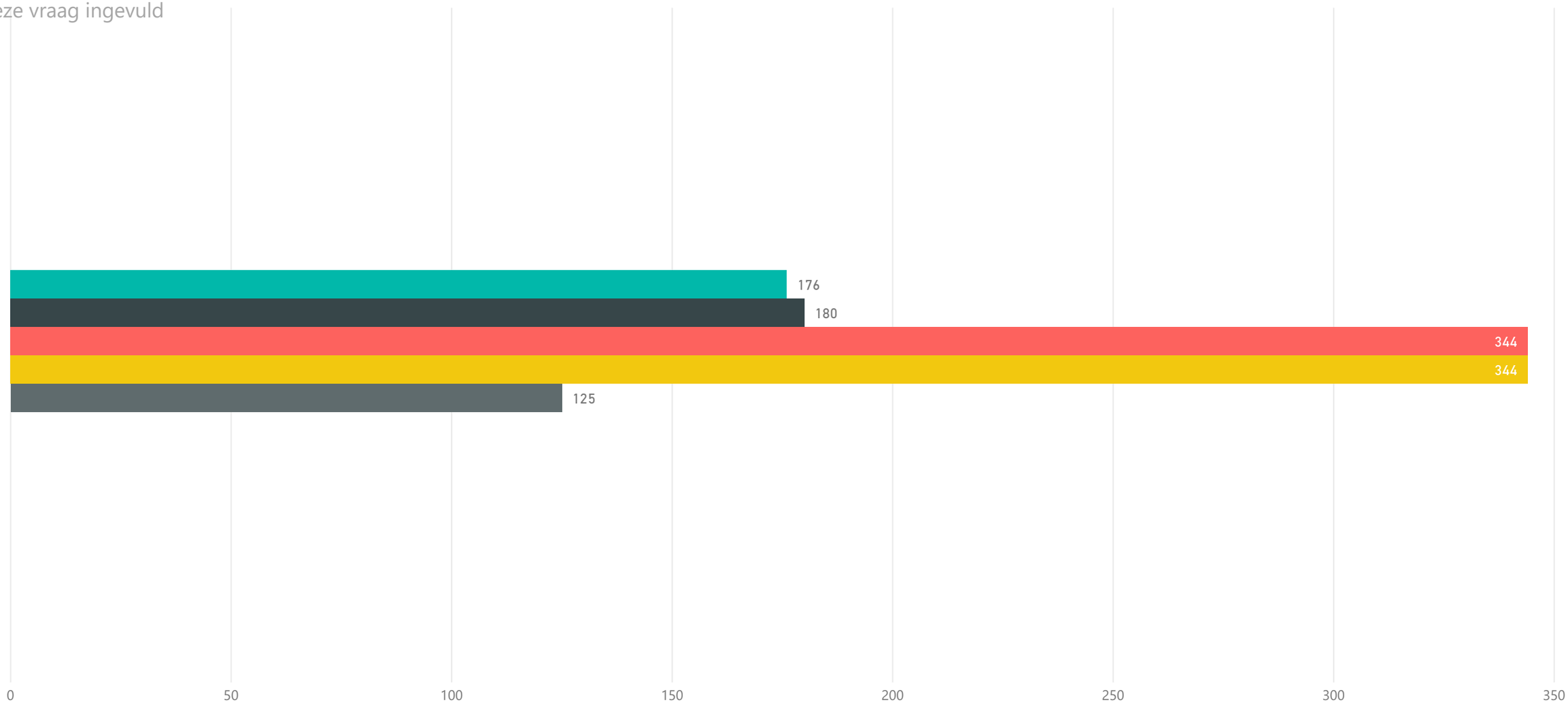

7b. Wat zijn de verwachte problemen als er geen actie ondernomen wordt?

Let op: deze data is op landelijk niveau

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

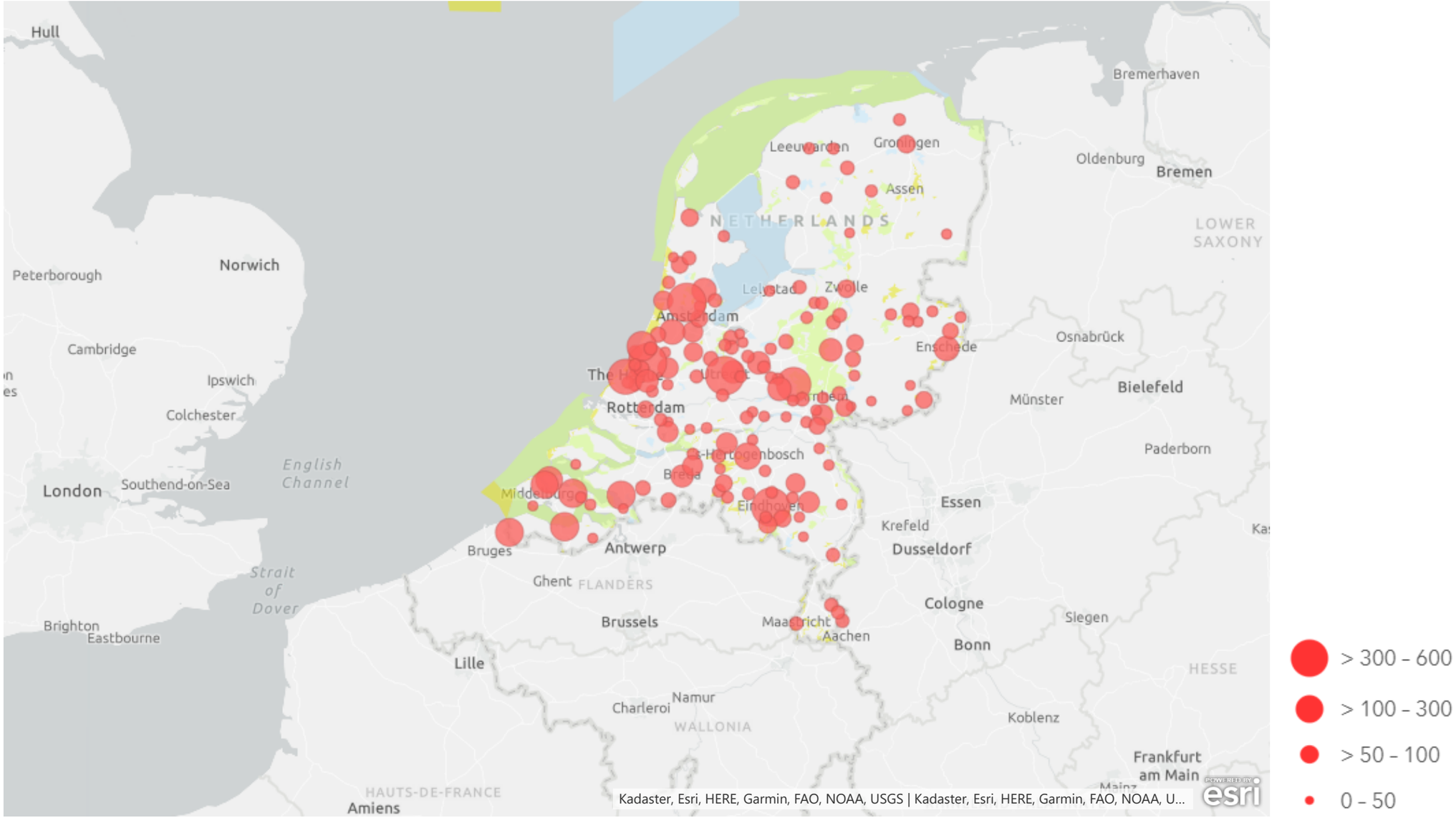

Landelijk

520

Respondenten hebben deze vraag ingevuld.

8. De geografische ligging van getroffen woningen ten opzichte van Natura2000 gebieden

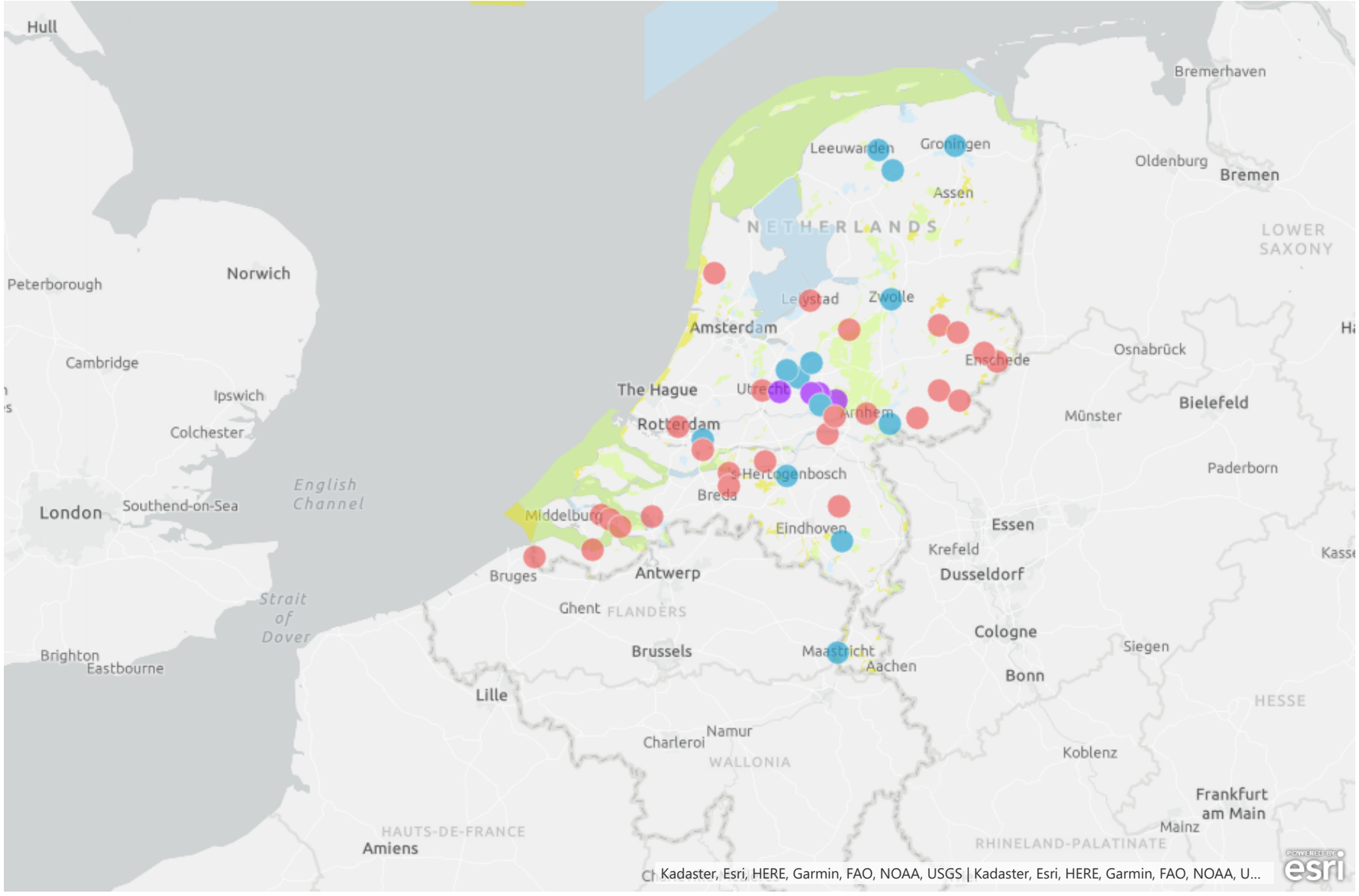

Landelijk

9. De geografische ligging van getroffen maatschappelijke projecten ten opzichte van Natura2000 gebieden

520

Respondenten hebben deze vraag ingevuld.

Zorg en onderwijs

Onderwijs

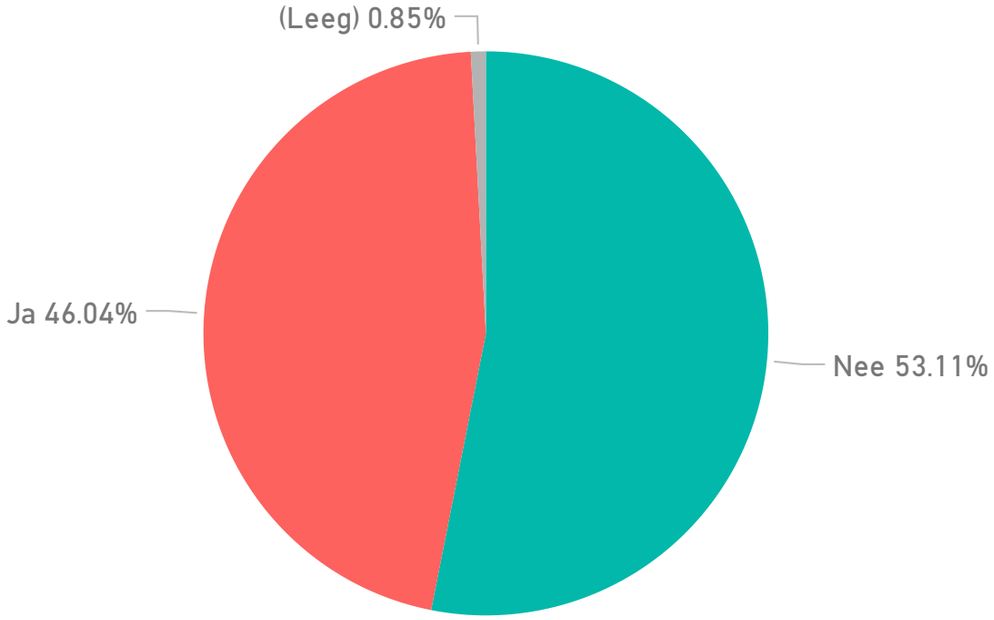
Zorg

Landelijk

821

Respondenten hebben deze vraag ingevuld

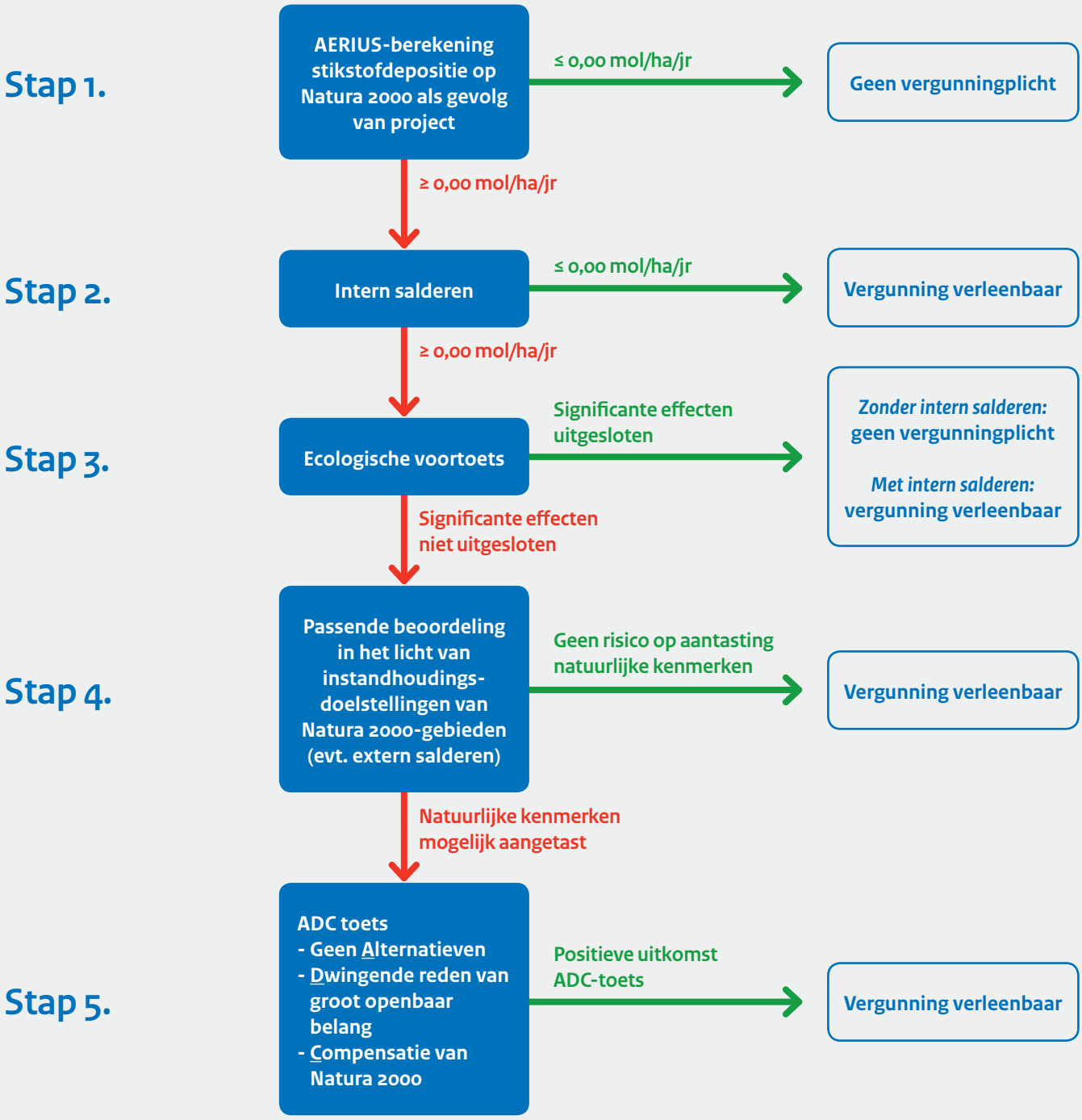
10. Ondervindt u hinder van de stikstof problematiek?

Rijksoverheid

Toestemmingverlening stikstofdepositie bij nieuwe activiteiten

Aan de hand van onderstaand stappenplan kunt u vaststellen of u vergunningplichtig bent onder de Wet natuurbescherming en welke instrumenten u kunt inzetten om voor een natuurvergunning in aanmerking te komen.

Toelichting

Stap 1 - AERIUS-berekening stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden als gevolg van een project

Verzamel informatie over de stikstofemissies per bron, bijvoorbeeld werkverkeer of mobiele werktuigen. Omdat de aanleg/bouw- en gebruiksfase beide deel uitmaken van een project, moet er voor beide fases worden bepaald hoeveel stikstofemissies hierbij vrijkomen en dienen er twee aparte AERIUS-berekeningen te worden gemaakt. Om de kans op een toename van stikstofdepositie zo klein mogelijk te maken, is het nodig om na te denken over (technische) mogelijkheden om de emissies zo laag mogelijk te houden. Denk hierbij aan het gebruiken van mobiele werktuigen met een zuinigere stage klasse[1]. Bereken vervolgens met behulp van de AERIUS Calculator of de emissies resulteren in stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebieden. Als de uitkomst is dat er geen sprake is van stikstofdepositie, dus kleiner of gelijk aan 0,00 mol/ha/jaar, dan is er geen natuurvergunning nodig. Is er wel sprake van stikstofdepositie door de nieuwe activiteit maar kunt u intern salderen, ga dan naar stap 2. Ook kunt u voor sommige gevallen middels een voortoets uitsluiten dat een toename van depositie tot significant negatieve effecten leidt, zie hiervoor stap 3. Als u na stap 1 al zeker weet dat significant negatieve effecten niet bij voorbaat kunnen worden uitgesloten, en u kunt ook niet intern salderen, dan kunt u de voortoets overslaan en gelijk beginnen met stap 4.

Stap 2 – intern salderen

Bij 'intern salderen' leidt de nieuwe situatie niet tot een toename van de stikstofdepositie ten opzichte van de huidige situatie. Bij woningbouw kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de bouw van een woonwijk op industriële of agrarische grond. Om te bepalen of de nieuwe situatie tot een toename van stikstofdepositie leidt, wordt een verschilberekening gemaakt tussen de huidige feitelijke stikstofdepositie (in zoverre deze vergund is) in de bestaande situatie en de stikstofdepositie in de nieuwe situatie. Bij het bepalen van de feitelijke depositie mag rekening worden gehouden met fluctuaties in uw bedrijfsvoering en aantoonbaar voorgenomen investeringen. Daarnaast zijn er bepaalde type projecten, en plannen ten behoeve van dergelijke projecten, waarvoor de vergunde depositieruimte geldt als uitgangspunt voor intern salderen, namelijk: wegen, vaarwegen, spoorwegen en luchtvaart, woningbouw, duurzame energieopwekking en energieprojecten van nationaal belang, projecten noodzakelijk in het kader van de nationale veiligheid en militaire activiteiten. Intern salderen mag worden meegewogen in de voortoets fase die is beschreven onder stap 3. De conclusie kan dan zijn dat door intern salderen er geen toename is van stikstofdepositie binnen het project of de locatie waardoor significante effecten bij voorbaat kunnen worden uitgesloten. U moet dan echter wel een natuurvergunning aanvragen bij het bevoegd gezag (vaak de provincie).[2]

Stap 3 – Ecologische voortoets

Als de AERIUS-berekening aantoont dat uw project leidt tot tijdelijke en/of zeer geringe stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebied, kan het toch zo zijn dat significante negatieve effecten via een ecologische voortoets kunnen worden uitgesloten. Hierbij wordt rekening gehouden met de staat van instandhouding van de betrokken habitattype. Als er sprake is van stikstofdepositie op reeds overbelaste natuur zal een voortoets in de meeste gevallen niet voldoende zijn omdat effecten niet bij voorbaat kunnen worden uitgesloten. Het advies is om hierover contact op te nemen met het bevoegd gezag. Voor nieuwe projecten waarvoor via een voortoets significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten is geen natuurvergunning nodig, tenzij u in de voortoets rekening houdt met intern salderen. Dan is wel een natuurvergunning vereist. Is het niet mogelijk om via de voortoets negatieve effecten bij voorbaat uit te sluiten, ga dan naar stap 4

Stap 4 - Passende beoordeling in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden (evt. rekening houdend met extern salderen)

Als significant negatieve effecten door stikstofdepositie niet kunnen worden uitgesloten, moet er getoetst worden of de kans bestaat op aantasting van de natuurlijke kenmerken van deze gebieden. Hierbij moet beoordeeld worden of de stikstofdeposities een risico vormen voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen zoals deze voor elk Natura 2000-gebied zijn bepaald. Hiervoor wordt een ecologische 'passende beoordeling' opgesteld. Als de conclusie van de passende beoordeling is dat er geen risico bestaat op aantasting van natuurwaarden, kan de natuurvergunning door het bevoegd gezag (vaak de provincie) worden verleend.

Extern salderen meewegen in de passende beoordeling

Het is ook mogelijk om de negatieve effecten van een project te salderen met de positieve effecten van het (gedeeltelijk) intrekken van de vergunning van een ander project. Omdat hier de vergunning voor een activiteit buiten het project bij de passende beoordeling wordt betrokken, heet dit 'extern salderen'. Hier zijn wel strenge voorwaarden aan verbonden en hiervoor moet getoetst worden aan de beleidsregels van het bevoegd gezag zoals deze gelden voor extern salderen. Luidt de conclusie van de passende beoordeling dat er toch nog risico bestaat op schade aan Natura 2000-gebieden, dan is er voor sommige projecten nog de mogelijkheid van het succesvol doorlopen van de ADC-toets onder stap 5.

Stap 5 – ADC-toets

Als schade aan kwetsbare Natura 2000-gebieden en habitattype niet kan worden voorkomen, is er voor sommige projecten de mogelijkheid van het succesvol doorlopen van de ADC-toets. De drempel ligt hiervoor echter hoog. Er moet namelijk sprake zijn van:

- Het ontbreken van Alternatieven;
- Het bestaan van een Dwingende reden van groot openbaar belang om het project doorgang te verlenen (werkgelegenheid, volkshuisvesting, volksgezondheid, nationale economische belangen, verkeersveiligheid, duurzaamheid);
- De schade aan kwetsbare habitattype moet geCompenseerd worden door de aanleg van nieuwe natuur binnen of buiten de huidige Natura 2000 gebieden.

Bij het succesvol doorlopen van de ADC-toets kan de natuurvergunning worden verleend.

1 https://www.aerius.nl/nl/handleiding/sectoren/1-stage-klasse.

2 Kijk op de website van BIJ12 en/of uw provincie voor de beleidsregels zoals deze gelden voor intern salderen.

Disclaimer: het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is niet aansprakelijk voor verschrijvingen of fouten in de beslisboom en/of toelichting.

Factsheet PAS

Bouwend Nederland
de vereniging van bouw- en infrabedrijven

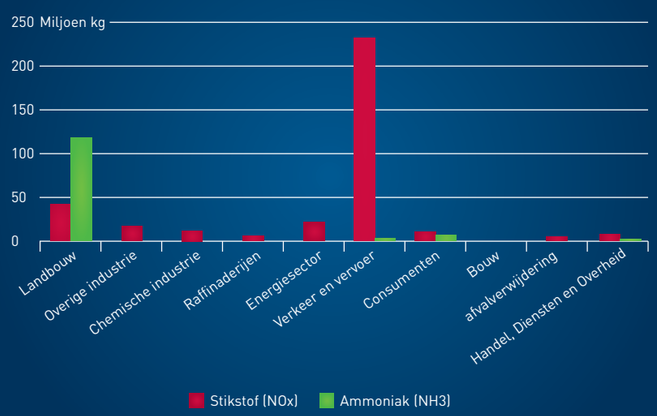
PAS-uitspraak Raad van State

De Raad van State heeft op 29-05-2019 de uitspraak gedaan dat het PAS niet meer als basis mag worden gebruikt voor toestemming voor activiteiten die extra stikstofuitstoot veroorzaken.

De bouwsector draagt in geringe mate bij aan de totale stikstofemissie/-depositie in NL

Uit berekeningen van verschillende adviesbureaus in opdracht van NEPROM-lidbedrijven voor specifieke bouwlocaties blijkt dat een gemiddeld woningbouwproject van honderd woningen op enige honderden meters afstand van het dichtstbijzijnde Natura2000 gebied daar leidt daar tot een stikstofdepositie van minder dan 0,05 mol/ha/jaar, oftewel minder dan 1 gram stikstof/ha/jaar. (bron: FD, opinieartikel, Desirée Uitzetter en Jan Fokkema 02-09-2019).

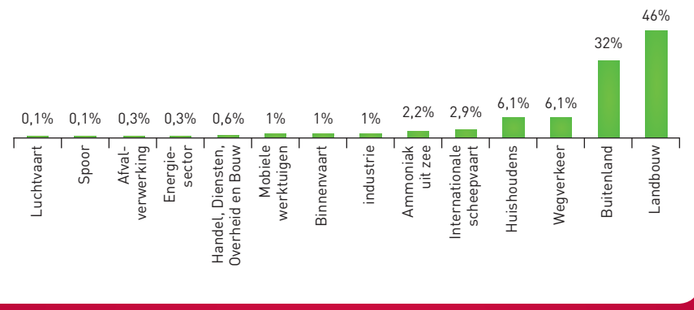
STIKSTOFEMISSIE NAAR BRON, 2017

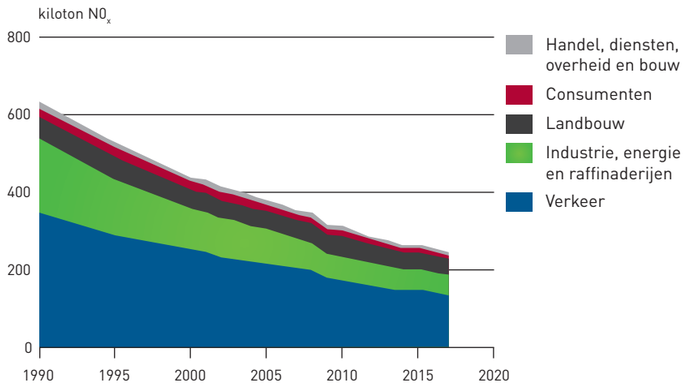
Stikstofdepositie per bron

Stikstofdepositie is het neerdalen van stikstofoxiden en ammoniak vanuit de lucht op de grond. Deze tabel geeft een overzicht van de stikstofdepositie per bron in 2018.

STIKSTOFDEPOSITIE PER BRON

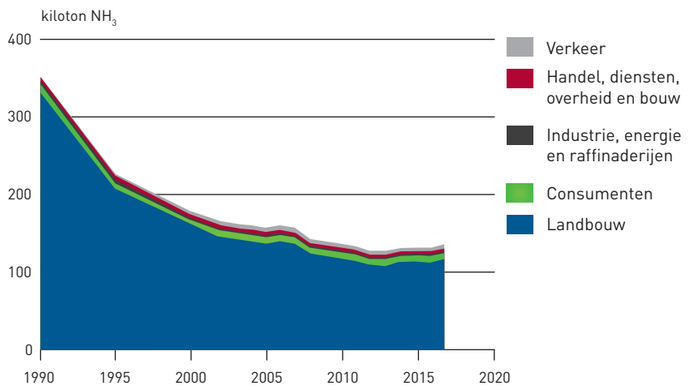

EMISSIE STIKSTOFOXIDEN (NO_x) PER SECTOR

Bron: Emissieregistratie

EMISSIE AMMONIAK (NH_3) PER SECTOR

Bron: Emissieregistratie

Maar wordt onevenredig hard getroffen door de PAS-uitspraak van de Raad van State

Bouwend Nederland heeft op 27 september 2019 een enquête uitgezet onder haar leden om een helder beeld te krijgen of en hoe zij worden getroffen door de stikstofproblematiek. Op 7 oktober 2019 hadden 821 leden - ongeveer 20% van alle leden van Bouwend Nederland – de enquête ingevuld. De belangrijkste uitkomsten uit de enquête zijn:

953 PROJECTEN

zijn vertraagd door de stikstof problematiek

4.410.284.458 EURO

is de totale omzet van alle getroffen projecten

24.326 WONINGEN

in aanbouw is getroffen door de stikstof problematiek

26.759 BANEN

in de woningbouw staan hierdoor onder druk

72,72%

van onze leden verwacht problemen wanneer er niets aan de situatie verandert

De volledige uitslag van de enquête is bijgevoegd.

PAS-uitspraak kan de bouwsector de komende jaren zeer veel omzet kosten

ABN-AMRO heeft een inschatting gemaakt van de omvang van geplande bouwprojecten voor de komende vijf jaar en deze gerelateerd aan gebieden waar de uitstoot van stikstof het meest gevoelig ligt. In totaal komt er volgens ABN-AMRO de komende vijf jaar voor 14 miljard euro aan bouwprojecten op losse schroeven te staan. Het gaat daarbij om 9 miljard euro aan wegenbouw, 43 procent van alle wegenprojecten en, tot en met 2023 om 5 miljard euro aan woningbouw. De omzetschade voor de bouwsector kan zonder concrete oplossingen leiden tot een verlies van 70.000 banen in de komende jaren.

(**bron: ABN-AMRO, 22-08-2019**, https://insights.abnamro.nl/2019/08/stikstof-uitspraak-kost-bouwsector-komende-vijf-jaar-14-miljard-omzet/) en **04-10-2019**, https://insights.abnamro.nl/2019/10/headlines-stikstof-uitspraak-zet-70-000-banen-in-de-bouw-op-de-tocht/)